

Kísértet járja be EURÓPÁT

„Van egy snail mailje nálam”, mondta Madeynek Vendula a recepcióról, s mielőtt az bármit válaszolhatott volna, letette. Snail mail, csigaposta, így nevezett minden nem elektronikus úton érkezett levelet. Az ilyen küldemény csak akkor lehetett kellemes, ha nem meglepetésszerűen jött, mert az ember korábban megrendelte, és előre örült annak, ami majd a borítékban lesz. Ha váratlanul jött, általában nem volt ok örömmre.

Madey felsóhajtott, és elindult a recepcióhoz. Azon tűnődött, mi is lehet az: levél a PWC-től, ők még szívesen használják a papírt, hogy ezzel is kifejezésre juttassák, milyen mélyen gyökerező hagyományai is vannak a cégnek.

Mikor egyszer Tommal reggeli közben egész nyugodtan elhatározták, hogy mivel már teljesen elidegenedtek egymástól, regisztrált párkapcsolatukat felbontják, azt is eldöntötték, hogy a közös vagyon szétosztását legjobb a PWC szakértőire bízni, ők kiismerik magukat az ilyen dolgokban. A különféle részesedések, biztosítások, részvények, kötvények és a több száz értékpapírnak azt a szövedékét, mely az együttélésük pár éve alatt a közös számlájukon landolt, amúgy is a cég emberei alakították és kezelték. A világ már csak ilyen jó néhány éve: áthatolhatatlan fal választja el egymástól a vagyon tulajdonosát és kezelőjét. A PWC-t egyáltalán nem érte váratlanul a kérésük, már fel voltak rá készülve. Amikor vagyonkezelőjüknek és tanácsadójuknak, Jiřínek szóltak ez ügyben, kiderült, hogy a cégnek van egy szakosztálya, amely kimondottan a közös vagyon válás utáni felülvizsgálatával foglalkozik, afféle Fair Share szolgáltatásként.

Nem tőlük jött. A vastag papírból készült borítékon a Cseh Köztársaság Parlamentjének fejléce volt látható, és egy kurír hozta, kék egyenruhájának arany gombjain egy körbe foglalt Sz betű díszlett: Szenátus. Egy szemleolvasóval ellenőrizte Madey személyazonosságát, és igazolást kért a boríték átvételéről.

Madeynek sem a Parlamenttel, sem a Szenátussal nem volt semmi dolga. Egyáltalán nem sejtette, hogy bévül jó vagy rossz hír várja-e. Olyan kíváncsi volt, mint legutóbb, amikor... nem tudott rájönni, mire is volt úgy utoljára igazán kíváncsi. És a kövér Vendula a recepció pult mögött legalább annyira kíváncsi volt, mint ő.

„Minden jót”, szolt oda neki egy negédes mosoly kíséretében. Kiérezte, hogy a kíváncsiság közös kielégítése elmarad, és sértődött képet vágott. Madey fogta a vastag borítékot, és visszatért a szeparéjába a képernyőhöz.

Az vadul villogott. Belenézett a kamera objektívjébe, és a mézédés hegyi reggeleket idéző hangon, angolul szólalt meg: „Kellemes napot kívánok. Ön a Kelet szivárványragyogása információs és szolgáltatói központjába hívt, melyet a Lenovo és a Power Software társaságok üzemeltetnek. Mit tehetek Önért?”

A dróttégelyből kivette a körömrészelt, és becsúsztatta a boríték felső része alá. Tényleg kemény, minőségi papírból készült.

„Nem tudom beindítani ezt az ócskavasat!”, szolt meg a hangfalakból egy férfihang az Egyesült Államok közép-nyugati részét idéző akcentussal. Szinte látta őt maga előtt: plusz ötven év, plusz kilencven kiló, az égvilágon mindenhez ért, az érettségi óta legtávolabb New York Cityben volt, de micsoda menet volt az, fiúk.

„Kész vagyok segíteni Önnek. Meg tudja nekem mondani, hogy milyen a márkája vagy a kódja annak az ócskavasnak?”

A borítékban egy levél volt, melyet JUDr. Jurij Stankovič, a Legfelsőbb Alkotmányos Jegyzőség hivatalának elnöke írt alá. Stankovič doktor tudatja benne, hogy 2046. november 15-étől kezdődően tisztességes és pártatlan sorsolás eredményeként a Cseh Köztársaság Parlamentje Felső Házának szenátorává választották a 12. választási körzetben. A holografikus pecsétet tartalmazó ezüstszalag mandátumának belépési kódját rejtette.

„Hol találom meg? Basszus, teszek rá!”

„A csatolt röplapon a termék neve és kódja is fel van tüntetve. Biztosan sikerülni fog. Csak nyugalom, én várok. A beszélgetés természetesen a mi számlánkat terheli.”

Kiguglizta, hol is van a 12. körzet: dél-nyugat Csehország egy részét foglalta magába, északon nagyjából a Blatná nevű kisvárosnál kezdődött, és lehúzódt egészen délre, a Šumaváig.

„Most hallasz engem, köcsög, vagy sem? Halló! Azt a kurva, halló!!! Hol találom meg azt a kódot? Itt annyi a szám meg a betű, mint a szar!”

„Biztos megtalálja.”

„Ezt nevezed te segítségnek, dísz köcsög?”

Egyszerre eszébe jutott, hogy olyat tehet, amit korábban nem. Kinyújtotta a középső ujját, és egy gesztussal, amit Észak-Amerikában mindenki ismer, felmutatta az öklét a kamerának. Egy pillanatig élvezte a döbbsent csendet. Majd immár minden mézédés felhang nélkül azt mondta: „Olyan napot kívánok Önnek, amelyet megérdemel”, és szétkapcsolt.

Egy szenátorral nem fog egy ilyen paraszt pattogni, aki még egy árukódot sem képes megtalálni.

Letépte a szalagot, és beírta a szenatori mandátum kódját. A neve és a megbízatási formulák alatt az állt, hogy a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártjának mandátumát kapta meg. Ez nem mondott neki semmit.

Újra guglizott egyet. A Képviselőházban az utolsó négy választási ciklus alatt a CsMKP-nak még a sarokban, a véce mellett sem jutott egy szék sem. A Szenátusba azonban néhányszor kisorsolták. Sorrendben ő volt a harmadik kisorsolt kommunista szenátor az utóbbi három választási sorsolás alatt.

Próbaképpen rákattintott néhány további linkre. Nem volt éppen felemelő olvasmány. Nagyrésztük ráadásul kész fürtelem volt. Letesztelte a gay-témát, és felfedezte, amitől tartott: ez egy fokozottan homofób társaság volt. Minél több szöveget és videót nézett meg, annál többet gondolt arra, hogy nem lehetne-e kicserélni ezt a Délnyugat-Csehországot valami másra – nem mintha valami baja lett volna ezzel a vidékkel.

Felhívta a Parlamenti Intézmény call centrumát. Nem lehet kicserélni, tudta meg. A 2016-os idő előtti választások tehetek róla, amikor is az első két hét alatt több mint száz képviselő lépett át más politikai pártba. Az Európai Alkotmánybíróság megfenyegette Csehországot, hogy annak saját költségére kivizsgálhatja a választásokat, és szükség esetén újakat ír ki. A nép képviselői, akik még nem is érkeztek elfoglalni uradalmi székküket, megijedtek, hogy még az előtt kell majd eltakarítaniuk maguk után a választások új trágyahalmait, hogy beteltek volna annak kipárolgásaival, ezért aztán azon fris-

siben elfogadtak egy „Stop az átlépőknek” nevezetű függelék, mely szerint a választások kihirdetése után tilos politikai mezt váltani az átlépesi bizottság beleegyezése nélkül. Az viszont már meg sem alakult. A témáról folytatható bármifajta további eszmecsere végül a sorsolós választások bevezetése után a híres Béda 007 nevű blogger (a CSU délmorva vadhajátásának későbbi elnöke) posztulátuma vetett véget: a pápa és a sorsolási kerék sohasem téved. A blogger ezzel örökre elhallgattatta az Európa minden szegletében hangjukat hallható zsörtölődőket, akik azon jajveszékeltek, hogy ez már tényleg a liberális demokrácia végét jelenti.

Hogy a sorsolás nem tekinthető semmiféle választásnak, kiáltották akkor a konzervatívok Dublintól Minszkig. Választás választók nélkül csak bohózat, állította a baloldal is Narviktól Limassolig. A választásoknak ez a formája nemcsak hogy nem demokratikus, de még posztdemokratikusnak sem tartható, riadóztatta a világot hagyományosan e-maileken keresztül a disszidens prágai Központ a Posztdemokrácia Evaluációjáért (CEP). A sorsolást viszont minden nem-választott intézmény támogatta, amelyek – szemben a politikai csoportosulásokkal – az összes felmérés szerint, immár hagyományosan, a közvélemény jelentős támogatottságát élvezték. Posztdemokratikus paradoxon, így nevezte el ezt akkor a politológia világhírű doyenje, a Mumbai Egyetem rektora, Fareed Zakaria.

Mint ilyenkor általában, most is mindkét félnek részben igaza volt. A sorsolást tényleg csak nehezen lehet a választók véleményének és érdekeinek a kifejezéseként felfogni. Mivel azonban a választási részvétel átlaga főként némely közép- és kelet-európai körzetben nem lépte túl a 7 százalékot, ez nem az állampolgárok politikai pártok iránti érdeklődését fejezte ki, hanem a pusztán érdektelenségüket. A választási ajánlatok sem segítettek – nem jöttek a választók, pedig aki leadta a szavazatát, az mind egy nagy sorsolásban vett részt, melyben a legkülönbözőbb nyereményekért versengtek, beleértve a legnézetesebb valóságshow-k bármelyikében való részvételt is.

A vitát formálisan a szemantikáért és fordításért felelős biztos, Segal Wilson zárta le azal a kijelentésével, melyet Európa tulajdonképpen fenntartások nélkül elfogadott: a sorsolást a választás egyik módjának foghatjuk fel, melyet már az antikvitásban is alkalmaztak, s Európa gyökerei ide nyúlnak vissza. Történelmileg nézve ugyanis semmivel sem érkevesebbet, mint a szokásos szavazás útján történő választás. Tudta, miről beszél: mielőtt nyilvános versenyben a legkedvezőbb ajánlat alapján elnyerte volna ezt a posztot, a buk-mékerek és szerencsejátékosok világszövetségének főtitkára volt.

Fő érve, mint mindig, most is a pénz volt. A sorsolós választás a szavazásos választással szemben csak fillérekbe került az államkasszában. 2034 óta az Európai Unió minden országa sorsolás útján állította össze a parlamentjét. Csak a társállamokban szavaztak, Fehéroroszországban, Ukrajnában, Moldvában, a Dnyeszter Menti Köztársaságban és a kaukázusi köztársaságban, de csak azért, mert az Orosz-Szibír Unióval kötött speciális megállapodás kötelezte őket erre. De annak is pusztán gyakorlati oka volt: a mindenkori moszkvai és az irkutszki kormány jól tudta, hogy a klasszikus szavazásos választásokat – szemben a sorsolással – minőségi marketingmunkával és a médiák erős befolyására támaszkodva könnyű eltéríteni a megfelelő irányba.

A szenátorok és képviselők kivételes és pontosan meghatározott esetekben kimentheték magukat a parlamenti munka alól. De ez nem történt meg gyakran; ha a Legfelsőbb Alkotmányos Jegyzőség megalapozatlannak találta az okot a közjogi méltóság funkciójának elutasítására, akkor az állampolgárt, aki visszautasította a mandátuma gyakorlását, elítélhették a posztdemokrácia megvetéséért.

Maga a funkció gyakorlása azonban nem volt annyira igényes. A törvényalkotás folyamata az utóbbi húsz év alatt jelentős mértékben lenyugodott, és inkább az egyes törvények cizellálására, mintsem újjak létrehozására szorítkozott. Ráadásul olyan specializált tevékenységről volt szó, hogy azt csak alaposan felkészült profik végezheték. Nem kellett Harvard-ösztöndíjasnak lenni az embernek ahhoz, hogy belássa, a tényleges politikát már

régen az európai biztosok tanácsadó testületei alakítják a nemzetközi társaságok uniós képviselőivel karöltve. A képviselőnek vagy a szenátornak meglehetősen szűk volt a mozgáster, melyen belül hagyhatta magát meggyőzni a megszavazandó dolgokat illetően vagy az egyik, vagy a másik oldallal, esetleg tanácsot kérhetett képviselői vagy szenátusi klubtársaitól – amennyiben ilyenrel a sors(olás) megajándékozta.

S ha még ezek után sem tudott dönteni, mindig kéznél volt a legtisztább megoldás: szűz vagy sas. A Valdstejn tér házában egyik udvarában működő *Parliament Boutique* nevű elegáns üzlet ilyen célzattal árult a ruhák, a parlamentmintás selyem nyakkendők, palmtopok és kommunikátorok mellett arany Versace szavazóérméket is, mégpedig praktikus, a legfinomabb kecskebőrt a megtévesztésig imitáló szövettokban. Mindenkinék, aki vásárolt érmét, lelkiismerete esetleges megnyugtatására elküldték Lukáš Nezbedának, a Károly Egyetem Társadalomtudományok Kara politológusának doktori dolgozatát, elektronikus faksimile kiadásban. A szerző összevetette benne a parlament mindkét házában 2000 óta lezajlott szavazások eredményeit azzal a kontroll szettel, melyben minden döntés sorsolás útján született. Az eredmény tulajdonképpen senkit sem lepett meg: csupán nem egész három százalékos volt az eltérés a kettő között. Ha másról nem is, arról mindenképpen tanúskodott, hogy a szingapúri Macrohard központ által kifejlesztett és forgalmazott, s az egész világon használt WannaLaw fool-proof módszer tökéletes a maga nemében. És hol tudhattak volna többet a neoparlamentáris demokrácia formáiról, mint éppen Szingapúrban, amely anélkül vezette mind a gazdasági jólét, mind az életminőség ranglistáját, hogy történelme folyamán sokat vesződött volna a demokratikus elvek cizellálásával?

A Valdstejn palota hátsó szárnyában található iroda, melynek ablakai egy rendezett, díszmedencével is ékeskedő kertre néztek, első pillantásra megtetszett Madeynek. Összevetve azzal az üvegkalitkával, amelyben az utóbbi éveket töltötte, ez kellemes balsam volt a szemnek és a léleknek is.

Dana, az asszisztens szintén kellemes volt. Kellemes és nyílt.

„Ön gay, Billig úr, igaz?” kérdezte tőle a hölgy, amikor a szenátori étkezőben elköltött ebéd után elindultak a tárgyalóterembe, hogy megmutassa neki majdani helyét. A negyedik sorban volt, mindjárt a szélén, csak pár méterre a hírességek galériájától.

Bólintott. „Ön is?”

„Nem. De dolgoztam egyszer, még az országgyűlésben, egy gayek iránt elkötelezett képviselőnek, aki viszont nem volt gay. De tudja, hogy annyira beleélte magát a problematikába, hogy a gayek jogaiért többet tett, mint az aktivisták fele?”

„Attól tartok, hogy ebbe a problematikába nem élem majd bele magam annyira, mint amennyire a képviselő kolléga beleélte magát a miénkbe”, mondta, és igyekezett, hogy ez baljóslatúan hangozzék.

A szenátori eskü óta eltelt néhány nap alatt jelentősen megerősödött a sors által neki rendelt párthoz fűződő negatív viszonya. Az alapján, amit el tudott olvasni az Útmutató a parlamenti élethez című könyvben, és meg tudott nézni a középhaladóknak készült 3D-és polit-klippekben, ez semmi máshoz nem is vezethetett.

A múlt században a kommunisták negyven évig birtokolták a hatalmat az országban, köszönhetően egyrészt a közvélemény világháború után uralkodó naiv lelkesültségének, másrészt a szovjet birodalom súlyos nyomásának, melynek romjain aztán kihajtott a mai Orosz-Szibériai Unió. A háború utáni választók naiv bizalmát a kommunisták az első pár évben elkótyavetyélték. Miután aktív ellenzőik többségét bebörtönözték, pár százat közülük kivégeztek, és minden döntésüket moszkvai tanácsadók útján hagyták jóvá, a kommunisták megindultak a lejtőn. Mégis, csak a 20. század végén veszítették el az abszolút hatalmat az országban, azt követően, hogy keleti védőik maguk is összeomlottak. Hogy a kommunisták eltávolítását miért is nevezték hivatalosan bársonyos forradalomnak, azt Madey nem igazán értette. Abból, amit futólag olvasott és megnézett a dologról, inkább

úgy tűnt, mintha valaki tévedésből megpiszkálta volna egy kiöregedett vándorattrakció szétrohadt szelepét, mely azután lassacskán leengedett.

A kommunistáknak további húsz évig sikerült megőrizniük egy durván akkora szavazótábort, amekkorával a második világháborúig rendelkeztek, a szavazó lakosság egy hede választotta őket. Ama bársonyos kifulladás után, amikor úgy tűnt, hogy a kommunizmus lelohadt gumimasszája a megújult demokrácia dögszekerén csakhamar a történelem hírheft szemétdombjára szállítatik majd, ez egy cseh politikai anomáliának tetszett. Közben viszont a hatalomgyakorlásban való részesedésük minimális volt, a karrieristáknak már nem tudtak mit felkínálni, politikai programjuk néhány kivételtől eltekintve negatív volt. Mégis kitartóan ködösítettek: felesleges banda, felesleges emberek.

Az antikommunisták mellüket döngetve riadóztatták sajtajaikat és az idegeneket is, amennyire csak az öklük bírta. A piszkálódók viszont gúnyolódtak, hogy a kommunisták továbbra is mozdíthatatlanok, és ráadásul ez az összes többi játékosnak – különböző okokból – túlságosan is megfelel. Például ideális érdekszövetségesek voltak, akikkel kifizetődő egyezségeket lehetett kötni bármivel kapcsolatban. Főleg titkos szavazás esetén, a legkülönbözőbb típusú választások alkalmával adtak anonim szavazatokat bárkinek, aki hajlandó volt őket ezért megjutalmazni. A bebizonyíthatatlan ellenszolgáltatások és személyes kedvezmények fejében aztán a szavazás eredményét – a politika titkos mérlegének titkos nyelveként – hol a baloldalnak, hol a jobboldalnak megfelelő irányba billentették el. Amikor azonban a hagyományosan negatív és elfajzott programjuk tényleges megvalósításának a lehetőségéről és képességéről volt szó, tehetetlenek voltak. Elég volt viszont egy olyan választási időszak, amikor nem kerültek oda a parlamenti vályúhoz, hogy aztán már ne lépiék át az országgyűlés küszöbét. Amikor 2028-ban bekerültek a választási sorsolásba, tulajdonképpen már senkit sem érdekeltek.

„Ön már régóta itt van, Dana... Ismer valamilyen kommunistát? Olyan valakire gondolok, aki nem sorsolás útján jutott hozzá, mint én”, kérdezte Madey.

A kérdés láthatólag meglepte a hölgyet. „Olyanra gondol, aki ebből él?”

„Aki hisz benne.”

Csak megrázta a fejét.

„Próbáljon valahol utánakérdezni... És szerezzen nekem valamit a kommunizmusról a Parlamenti Könyvtárból. Nem online dolgokat, azokat már letöltöttem. Valami történelmit akarok, papíron.”

Fél óra múlva bekopogott hozzá. Kezében egy gerincén számozott, vékony, szürkészöld könyvecskét tartott.

„Találtam valakit az Ön számára”, mondta már az ajtóban. „Egy beteggondozó panziót ajánlottak nekem. Doxy a neve, itt van, Prágához egészen közel. Politikai szeniorokra szakosodtak, s állítólag ott van most a kommunisták utolsó elnöke, vagy valami hasonló. De már nagyon koros és rozzant.” Odaadta neki a könyvecskét. „Kivettem önnek a Kommunista kiáltványt is. Ha már valami papíralapút akart. De már nagyon régen nem kölcsönözte ki senki.”

Megnézte a kolofont: megjelent 1970-ben. A száraz sárgásbarna oldalakból a régi papír szaga áradt. Megakadt a szeme az első oldalon: *Kísértet járja be Európát – a kommunizmus kísértete.*

A metró végállomásától gyenge negyedóra alatt oda is ért a Doxy panzióhoz. A szenátor chip átengedte anélkül, hogy igazolnia kellett volna a megtett kilométereket. És kreditlevonás nélkül tudott kölcsönözni kerékpárt is. Egy közönségeset választott, hogy tegyen valamit a testi egészségéért. Amikor a panzió bejárata előtt behelyezte a járgányt a tartóba, úgy érezte, kellemesen kifulladt. És egyúttal belátta, hogy a kíváncsiság is felébredt benne.

A kék-fehér munkaruhát viselő ápolónő lágy, ukrán akcentussal beszélte a csehet: „Filip úr hátul van a kertben. Ha meleg van, egyik képviselő kollegájával a pázsitot gondoz-

zák. Tudja, vasárnaponként politikai piknik partikat tartunk a kertben, és mindenki igen szeretné, hogy kellemes legyen ott. Natyón örülnek majd, hogy valaki meglátogatta őket. Tutya, sok ember nem jár errefelé.”

Ahhoz képest, hogy kilencvenegy éves volt, a kommunista vezér egész jól nézett ki. Ügyesen járt-kelt a fűvön a léggárnás szippantóval, és tüntette el a száraz leveleket és a papírdarabokat. Sűrű, ősz haja választékba volt fésülve, szájában Denticar-implantátumok ragyogtak, darabja legalább ötezer euró.

Madey felidézte azt a nagyvonalú nyugdíjajavaslatot, ami első aktusként megjelent a képernyőjén azt követően, hogy belépett a Szenátusba. Amikor beleegyezését adta, az volt az érzése, hogy a havi részletnek köszönhetően, amit majd a szenátori szék elhagyása után kapni fog, megbékélt az akaratán kívül ráruházott szereppel. Tom, akinek a búcsúvacsorák egyikén említést tett róla, csak elismerően fűtyentett.

Üdvözlésre nyújtott kézzel lépett oda az öreghez. „Jó napot kívánok, Madey Billig vagyok, és éppen most nyertem el sorsolással a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártjának szenátori helyét. Válthatnánk esetleg pár szót?”

„Micsoda?” A vezér felemelte a fejét, de a készüléket nem kapcsolta ki. „Nem látja, hogy munkám van?”

Madey nyitott tenyerével az előzékenység atavisztikus gesztusába váltott át. „Szívesen segíték önnek”, ordította.

Az exelnök azonban nem volt süket. „Sorsolással”, mondta súlyos megvetéssel a hangjában, és folytatta a porszívózást. „Egy szart tudsz te a politikai küzdelemről, elvtárskám.”

„Én nem küzdök. És kommunista sem jókedvemből vagyok”, mondta Madey a lehető legasszertívebben. „De ha már így kijutott nekem, szeretném rendesen csinálni.”

„Az elvtárs valamilyen Gyors Nyíl. Nem a nyílra mint olyanra gondolok, hanem Foglar Gyors Nyilaira.”¹

Madey egy kicsit megfeszült. Amióta először tudatosodott benne, hogy gayként mindig is a kisebbség tagja lesz, akin mások időnként levezetik majd a saját komplexusaikból eredő feszültséget, megtanulta, hogy rögtön és határozottan védekeznie kell. „Az elvtárs elsősorban szenátor. Igaz, hogy csak kisorsolt, de manapság már ez járja. Nézze, azt a sorsolást nem én találtam ki. Önök miatt vezetett ez ideig. Önök miatt szűntek meg választásokra járni az emberek.”

„Miattunk? Őmiattuk!” A kiszolgált kommunista végre kikapcsolta a masinát. „Korrupt ódéesszes² banda. A szocik és a feketevalagúak sem voltak különbek. Ez az igazság, elvtársam.”

„Miattatok volt az”, hangozott fel Madey háta mögül. Megfordult. Egy járóbotra támaszkodó, ápolt szakállú öreget látott. Harley Davidson Electra Blue feliratú pólójából kitüremkedett nagy, kerek hasa. „Ha nem marakodtatok volna szüntelen, sokkal vonzóbbnak találták volna az emberek a politikát.”

„Te ne marakodj, Vlasto. Hát nem látod, hogy látogatóm van?”, az öreg kommunista megpróbált kiegyenesedni. „Csak, hogy tudd, ez az elvtárs itt egy – mi is vagy te elvtársam tulajdonképpen? És egyáltalán, hogy kerültél ide?”

Nyilvánvaló volt, hogy itt sok türelemre lesz szükség. „Madey Billig vagyok, és a CsMKP szenátorának sorsoltak ki”, fordult oda mindkettőjükhöz. „Vagyis a kommunistáknak.”

„Inkább úgy nézel ki, mint aki meleg országokból jött ide munkát keresni”, mondta az öreg szinte ugyanolyan megvetéssel, mint a levélporszívóra nehézkesen támaszkodó kortársa, és akkorát lendített közben a botjával, hogy majdnem elveszítette az egyensúlyát.

Madey odaugrott hozzá, és megtámasztotta őt. „Jöjjön, inkább üljön le”, és a gypep szélén álló padhoz vezette őt.

1 A *Rychlé šípy* (Gyors nyilak) a cseh ifjúsági irodalom klasszikusának, Jaroslav Foglarnak (1907–1999) népszerű képregénysorozata volt, mely először 1938-ban jelent meg a *Mladý hlásatel* (Ifjú hírnök) nevű lapban, és – rövid kényszerszünetek ellenére – tartotta magát egészen 1989-ig. A *Gyors nyilak* egy öt fiú által alapított klub neve. (A ford.)

2 ODS – Polgári Demokratikus Párt. (A ford.)

„Ő egy kisorsolt kommunista”, mondta egy kicsit már mentegetőzve az öreg kommunista. Az öregember, mint egy kezes bárány, hagyta, hogy leültessék a padra. A kiszolgált kommunista pedig lehuppant mellé.

Madey óvatosan kipróbálta, elbírja-e őt a masina. A fedél meghajolt, de tartott.

„Hogy volt hát annak idején azzal a kommunizmussal?”, kérdezte békítőleg. „Mit akartak tulajdonképpen? Hisz annak nem volt semmi értelme.”

„Hát a társadalmi igazságosságnak és a kizsákmányolók elleni harcnak semmi értelme?” Madey meg sem mozdult.

„Szerettük volna továbbvinni az elvtársak üzenetét, akik pedig előttünk meg akarták változtatni a világot. Sikerült is volna nekünk. Csakhogy megjöttek ők, és minden merész tervünkől megfosztottak bennünket.”

„Miféle ők? Mi fosztottunk meg tőle bennetek!”, vágott a szavába a másik öreg.

„Figyelj, Vlasto, hisz te is nálunk voltál. Csak aztán elárultál bennünket.”

Odafordult Madeyhez: „Csak hogy tudja, a képviselő kolléga egy ideig szintén kommunista volt, míg aztán konzervatív nem vált belőle.”

„Ne provokálj, Vojto. Elvételtem a dolgot. Csak a hülyék nem változtatnak a véleményükön.”

„Ezzel azt akard mondani, hogy hülye vagyok?”

„Te nem. Veled lehet beszélni.”

Az öreg kommunista elutasítóan intett a kezével: „Francokat vétettél el. Csak rájöttél, mi hoz majd többet a konyhára.”

„Te is ezt tette volna, ha nem lennél olyan tökféj.” A másik öreget elkapta az indulat. Madeyhez fordult. „Gottwald-utószülött. Soha sem tért magához.”

„Ön szintén kommunista volt?”, csodálkozott el Madey.

„No és? Csak egy pillanatra. Akkoriban ez másképp nem ment, ha valamit el akartam érni. De kiszálltam a partiból, rögtön egy hónappal a bársonyos után. Mert én már jóval azelőtt tudtam, hogy a kommunizmusnak nincs semmiféle jövője, és annyi minden tapad...”

„Vér nem tapad a kezemhez! Nekem nem!”, kiáltott fel az exelnök.

Madey nem figyelte rá, a másik érdekesebb volt.

„De ha tudták, hogy mifélék, miért nem szabadultak meg tőlük? Mert hisz nyomban betilthatták volna őket. Miért nem tették meg? Mert ez megfelelt önöknek?”, kérdezte a másik szenior képviselőt.

„Mert demokraták vagyunk, nem? Máskülönben meg, ez egyáltalán nem volt olyan egyszerű. A szocdemek nem akarták. Az entellektüellek nem akarták. És a zöldek sem. Tulajdonképpen senki sem akarta.”

„És önök sem?”

„És ők sem”, kiáltott fel az utolsó kommunista. „Úgy volt. Mondok én magának valamit: ebben az országban minden második embernek volt legalább egy kommunista öregapja.” Majd kijavította magát. „Legalábbis egy öregapja a kommunistáknál. Ezért is alakultak úgy velünk a dolgok, ahogy. Mindenki *csak nálunk volt*, mint ő...”, biccentett a fejével a másik felé. „Így van ez, elvtárs... Hogy is hívnak?”

„Madey.”

„Milyen hülye név ez? És egyáltalán: másszon le arról a gépről, ember!”

„Mátyásnak születtem. De így jobban tetszik nekem. Az első barátom nevezett így.”

Az öreg értetlen képpel bámult rá.

„Én gay vagyok”, mondta Madey.

„A mmarha, hát én beszarak”, mondta az öreg. „Ez meleg. Ha füstös képű lenne, azt még megérteném. Paul Robeson szintén fekete volt, s közben meg milyen jó elvtárs! És hogy énekelt! De egy meleg kommunista... Hát nem szarnál be tőle te is, Vlasto?”, fordult oda a szomszédjához az öreg kommunista. „Hát nem beszarász ez az egész?”

A másik öreg csak csóválta a fejét. „Mit akarsz egy kisorsolttól, Vojto?” Egy pillanatig azt lehetett látni, hogy meghökken, s hogy valami zajlik a fejében. „Hát nem megmondtam, hogy meleg országokból repült hozzánk?” Rőfögve nevetett a saját viccén, majd a botjával a panzió felé mutatott. „Figyelj, fiacskám, mi volna, ha visszarepülnél oda? Hát nincs igazam, Vojto? Ez egy meleg galamb! Nem, egy meleg holló!”

„Igazad van, Vlasto”, mondta az öreg kommunista. „Mi volna, ha integetnél egyet a szárnyaddal, és elhúznál innen, elvtársam? Hogy a fenébe is hívnak? És honnan is jösz?”

„Mirek Dušin³, a Gyors Nyilakból”, mondta Madey.

„Egy lobogóst!”, krákkogta Vlasta. „Az őserdőből való.”

„Azt hiszem, tovább már nem tartom föl önöket, elvtársak”, tolta félre a gépet Madey, és anélkül, hogy körbepillantott volna, a panzió épülete felé vette az irányt.

„Hát, ezt jól elintézték”, hallatszott mögötte.

„Mi? Ti intéztétek el!”

„Nem mi. Ti!”

Egyértelmű volt, hogy az emlékezők útja a semmibe vezet.

A metróban Madey végre kinyitotta a Parlamenti Könyvtárból kölcsönzött brosrát. Lapozgatni kezdte; rapszodikusán olvasott, anélkül, hogy kereste volna a mondatok értelmét.

...A csöseléket, a régi társadalom legalsó rétegeinek e közönyösen rothadó alját olykor a proletárforradalom rántja össze mozgalommá, de egész életfelfogásából adódóan sokkal inkább hagyja magát megvásárolni a reakciók által... A burzsoázia mindenekelőtt saját sírásóinak előállításán dolgozik... A polgárok fő szórakozása egymás feleségeinek kölcsönös elcsábítása, hiába állnak rendelkezésükre a proletárjaik feleségei és leányai, a hivatalos prostitúcióról nem is beszélve... Világ proletárjai egyesüljete! Semmit sem mondtak neki ezek a mondatok.

Becsukta a brosrát, és a térdére fektette. Éppen most nem volt kedve olvasgatni. Egyszer majd igen, talán. Aztán észrevette, hogy egy összehajtogatott papír kandikál ki belőle. A század elejéről való újság egy lapjának fénymásolata volt. Az oldal közepén egy bekezdés narancssárgán virított:

Megerősíti ezt Jan Hartl, a STEM kutatóügynökség főnöke is. „Tizenhat évvel a diktatúra bukása után az antikommunizmus témája nem hangzik hitelesen a politikusoktól, az emberek választások előtti húzásnak fogják fel. Nem értik, miért ijesztgetnek vele most a politikusok, ha nem tiltották be a kommunista pártot rögtön a forradalom után”, magyarázza.

A fénymásolt cikk alá kézzel ezt írták. *Azért nem tiltották be, mert arra a kísérletre, amely több mint száz éve bolyong Európában, szükségük volt. Mindig jó, ha van kéznél valaki, aki még nálam is rosszabb. Csakhogy Marx és Engels egy kicsit másképp képzeltek el azt a kísérletjártás – a többi letépdött.*

„Dana”, nyögött bele a mobilba.

„Igen, szenátor úr?”, hangzott rá a válasz.

„Tudja meg, ki kölcsönözte ki utoljára azt a Kommunista kiáltványt, amelyet megszerzett nekem”.

„Rögtön, szenátor úr?”

Bólintott.

Egy darabig csend volt. „Ott van még, szenátor úr?”

Rájött, hogy ki van kapcsolva a videója. „Szerezze meg, amilyen gyorsan csak tudja”, mondta, és megpróbált újra beleolvasni a Kommunista kiáltványba. Szörnyű fárasztó volt.

A mobil megszólalt, épp akkor, amikor a hátralevő oldalak számát nézegette.

„Megvan a név, szenátor úr. Egy bizonyos Víz, Jaroslav Víz volt az. Szintén a Szenátusban dolgozott.”

„Köszönöm, Dana. Egyébként nem tudja, kik voltak azok a proletárok?”

„Azok régen olyan... olyan szerencsétlenek voltak, szenátor úr. Ma azt mondanák rájuk, lúzerek.”

Amikor másnap a munkahelyére ért a Valdstejn palotába, sehogyan se érezte magát. Este elszívott egy vízipipát egy valóban érdekes fiúval, és alvás előtt még benyomott a nyelve alá egy Wrigley Canabist. Utána megpróbált újra beleolvasni a kiáltványba, de nem tu-

3 Mirek Dušin a klub vezetője, aki a makulátlan, abszolút pozitív hős prototípusaként él a köztudatban. (A ford.)

dott összpontosítani. Talán nem a legjobb modell volt. Most csak arra volt képes, hogy tompán bámulja a képernyőt maga előtt, miközben azon gondolkodott, hogy nem kellene-e megírnia a kommunista kiáltvány cover verzióját. Így kezdődhetne: *Kísértet járja be Európát, és a neve Madey Billig*. Egyáltalán nem tetszett neki ez az elképzelés.

Dana, az asszisztense ebéd után jelent meg, keze, karja tele volt borítékkal. Ha volt hely, ahol az ősrégi papíralapú dokumentumok hagyománya iránti tisztelet dívott, hát az éppen itt volt. Nálánál egy fokkal frissebbnek látszott.

„Figyeljen, Dana, nem tudna nekem valahol utánanézni, hogy is volt a kommunisták beszüntetésével? Hogy valaki tényleg megpróbálta-e és hasonlók?

„Természetesen, szenátor úr”, és eltűnt az ajtóban.

Pár percen belül visszatért. Most nem csak frissnek tűnt, hanem derültnek is. „Tudja, mit mondtak nekem az archívumban? 2007-ben egy szenátor megpróbálta, s még egy bizottságot is létrehozott hozzá. A Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja alkotmányosságát vizsgáló ideiglenes bizottság – ez volt a neve.”

„És sikerült neki?”

Amint kimondta, rájött, hogy ez mekkora ostobaság. Ha sikerült volna neki, akkor most nem ülne itt.

Dana remek volt, átsiklott a kérdés felett, mintha az el sem hangzott volna.

„De tudja, hogy mi benne a legjobb? Hogy az a bizottság még mindig létezik, csak nincs egy tagja sem. Az alapítói mára már ki tudja, hol vannak, a többiek nem érdekelte, de a bizottságot senki sem merete megszüntetni. Akárcsak azokat a kommunistákat. Utána pedig mindenki teljesen elfeledkezett róluk.”

„De hát csak ideiglenes volt...”, ellenkezett Madey.

Dana felnevetett. „A nagypapám azt mondogatta, hogy az ideiglenesség egysége mindig az egy.”

Egyszer csak átvillant Madey agyán, mit fog tenni: belép a bizottságba, és beszünteti a kommunista pártot. Véghezviszi azt, amiről eddig mindenki csak beszélt. Megmutatja mindenkinek, hogy a parlament nem csak üres szócéplések helye.

„Mi lenne, ha belépnek abba a bizottságba?”

„Utána kellene néznie. Már kisorsolták önt a külügyi és a vidékfejlesztési bizottságba, tagja a földközi-tengeri gyűlés állandó delegációjának, és a kerékpár-turisztika és bowling albizottságnak is. Lehet, hogy a sorsolási kerékben már nincs egy zsetonja sem.”

„Próbálja meg, Dana”, kérte őt, szinte kacéran.

„Mindjárt elugrom a sorsolási szakosztályra. Addig nézze meg ezt, a parlamenti könyvtárból küldték. Állítólag ebben is van valami a kommunistákról.”

A kisméretű könyvnek *Kísértet járja be Európát* volt a címe. A borítón egy ágaskodó oroszlán volt látható, melynek emberi feje volt, hosszú hajú, sűrű szőrzetű idős férfi, és valami Jaroslav Veis írta. Az volt az érzése, hogy ez a név már egyszer felröppent körülötte, csak nem tudta felidézni, mikor és hol. És az oroszlán fejét is biztos látta már valamikor.

Belelapozott a könyvbe, amikor megszólalt Dana a mobiljából.

„A csajokkal leellenőriztük a sorsolási kereket. Van még benne két zsetonja. És Jenda Sládek, aki a legjobb bukméker a parlamentben, már át is számolta a kurzusát. Egy kilenc az egyhez. Ez nagyon jó kurzus. Ön az egyik favorit, szenátor úr.”

„Na látja, ez remek. Rögtön nevezzen be a sorsolásba.”

Egy pillanatig hallgatott, majd azt mondta: „Természetesen, de... biztos benne, hogy ezt akarja csinálni?”

„Ön úgy gondolja, hogy nem kellene beszüntetnem azokat a kommunistákat?”

„Addig azért nem mennék el... De tudja, a nagypapám azt is mondogatta, hogy még sose látott olyan pontyot, amely maga engedte volna le a halastót.”

„Akkor most lát egyet. De egy darabig most ne zavarjon, el kell olvasnom valamit”, nyúlt a könyv után.

„Bízva rám. És sok szerencsét a sorsoláshoz, szenátor úr.”

Megnézte a tartalomjegyzéket, kikereszte a címadó szöveget, és olvasni kezdte: „*Van egy snail mailje nálam*”, mondta Madeynek Vendula a recepcióról, s mielőtt az bármit válaszolhatott volna, letette. Snail mail, csigaposta, így nevezett minden nem elektronikus úton érkezett

levelet. Az ilyen küldemény csak akkor lehetett kellemes, ha nem meglepetésszerűen jött, mert az ember korábban megrendelte, és előre örült annak, ami majd a borítékban lesz. Ha váratlanul jött, általában nem volt ok örömrre.

Az asztalra hajította a könyvet, mintha az csalánból lett volna. Szeme előtt megjelent a Kelet szivárványragyogása szeparéjának képernyője. Majdnem megérezte azt az undorító jázminillatot, amit Vendula használt.

Ez nemcsak felvillant előtte. Ezt már egyszer átélte. És egyáltalán nem szeretne volna újra átélni!

A mobil után nyúlt. Danának el kell halasztania a sorsolást.

De mielőtt bármit is mondhatott volna neki, ő maga jelent meg a készülék képernyőjén. „Megnyerte a sorsolást, szenátor úr.”

Kinyomta őt. Tényleg nem akarta, hogy a másik lássa, milyen is egy ponty, amely kétségbeesetten keresi kopolyúival a vizet. ■ ■ ■

Benyovszky Krisztián fordítása

■ **Jaroslav Veis** (Prága, 1946): cseh író (főleg tudományos-fantasztikus művek szerzője), publicista, szerkesztő és műfordító.

■ **Benyovszky Krisztián** (Ipolyság, 1975): kritikus, irodalomtörténész. Érsekújváron él. *Fosztogatás* című Móricz-monográfiája 2010-ben jelent meg a Kalligramnál.